

Białystok, dnia 16 sierpnia 2019 r.

dr hab. Anna Doliwa-Klepacka
Katedra Prawa Europejskiego
Wydział Prawa
Uniwersytetu w Białymstoku

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej na temat:
„Wspólna Polityka Rybołówstwa Unii Europejskiej
na przykładzie funduszy strukturalnych”
przygotowanej pod kierunkiem dr. hab. Waldemara Gontarskiego, prof. EWSPiA
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
Olsztyn 2019, ss. 313**

1. Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Podstawą sporządzenia niniejszej recenzji jest uchwała nr 135/2019/BiRRady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie powierzenia mi funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej (pismo Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego dr. hab. Mieczysława Różańskiego, prof. UWM z dnia 14 czerwca 2019r.)

Przedmiotem recenzji jest rozprawa Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej pt. „Wspólna Polityka Rybołówstwa Unii Europejskiej na przykładzie funduszy strukturalnych” przygotowana pod kierunkiem Pana Profesora dr. hab. Waldemara Gontarskiego, Olsztyn 2019 r., licząca 313 stron maszynopisu.

2. Kryteria oceny

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r., poz. 1789)

„rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej”.

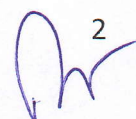
Biorąc powyższe pod uwagę, przy ocenie rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej, zwrócono uwagę na:

- wybór i znaczenie podjętej tematyki;
- konstrukcję rozprawy doktorskiej;
- treść merytoryczną rozprawy doktorskiej;
- stronę formalną rozprawy.

3. Wybór i znaczenie tematyki rozprawy doktorskiej

Obszar tematyczny przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej uważam za trafny i bardzo aktualny. Podjęta w rozprawie problematyka ukształtowania i realizacji Wspólnej Polityki Rybołówstwa UE jest nie tylko doniosła teoretycznie, ale także praktycznie. W dotychczasowym dorobku polskiej literatury naukowej zagadnienie to nie doczekało się jeszcze opracowania monograficznego, które zawierałoby kompleksową analizę nie tylko unijnej polityki rybołówstwa i jej aspektów środowiskowych, ale również efektywności wydatkowania środków z funduszy europejskich z punktu widzenia celów środowiskowych tej polityki. Autorka (jak wskazuje na s. 18) postawiła sobie za cel wypełnienie luki w polskiej literaturze przedmiotu w odniesieniu do Wspólnej Polityki Rybołówczej, dokonanie przeglądu dostępnej literatury oraz orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE w tym zakresie oraz „dokonanie zestawienia płynących stąd wniosków z wnioskami z analizy, w szczególności dokumentów ewaluacyjnych z realizacji funduszy unijnych wspierających WPRyb”.

Jak wskazuje Autorka (s. 17) wybór tematu wiązał się z Jej zainteresowaniami zawodowymi, wieloletnim stosowaniem przepisów prawa UE, w tym w szczególności z zakresu Wspólnej Polityki Rybołówczej. Dogłębna znajomość obranej tematyki jest niewątpliwie widoczna w przedłożonej dysertacji, dając możliwość oceny efektywności

 2

przyjętych rozwiązań prawnych w praktyce, co stanowi niekwestionowany walor przedstawionej pracy. Z drugiej strony – wydaje się, że podejście praktyka stosującego prawo niekiedy powodowało pewne wątpliwości w metodologii pracy stricte naukowej i niekonsekwencje wyводу. Np. w temacie dysertacji użyto określenia „na przykładzie funduszy strukturalnych”, zaś niejednokrotnie w pracy Autorka pisze, iż „do grona europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zaliczane są także Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki, nie są one jednak zaliczane do funduszy strukturalnych” (na str. 41, podobnie m.in. s. 110). Tymczasem analiza m.in. Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego stanowi istotny element pracy. Skoro, jak wskazuje Autorka (m.in. s. 41, s. 43, s. 176), fundusze finansujące wspólną politykę rybołówczą wymykają się powszechnym definicjom „funduszy strukturalnych” być może lepszym rozwiązaniem byłoby nieco inne sformułowanie samego tematu. W świetle wspomnianych uwag samej Autorki, być może należałoby rozważyć użycie w temacie pracy innego sformułowania – np. „fundusze wspierające unijną politykę rybołówstwa” (sformułowanie to pojawia się w różnych częściach pracy, np. s. 22).

W pracy wyeksponowany został przypadek Polski (np. w podrozdziale 3.2, a zwłaszcza w rozdziale 5) jako przykład dla stosowania przepisów Wspólnej Polityki Rybołówczej (co ma oczywiście swoje uzasadnienie i samo w sobie nie stanowi zarzutu), jednak nie zostało to wskazane w rozdziale nt. założeń metodologicznych pracy, określającym m.in. zakres i przedmiot dysertacji.

Konkludując tę część wywodów - wskazane uwagi nie podważają mojej pozytywnej oceny samego obszaru tematycznego przedłożonej dysertacji Pani mgr. Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej.

4. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

4.1. Ocena konstrukcji rozprawy doktorskiej

Układ rozprawy doktorskiej jest prawidłowy. Jej tekst rozpoczyna „Spis treści”, następnie ujęto „Wykaz skrótów” i „Wykaz orzecznictwa luksemburskiego”, po którym następują: „Wstęp”, rozdziały 1- 5 oraz „Zakończenie”, „Bibliografia”, „Spis tabel” i „Spis rycin”.

We wstępie przedłożonej dysertacji Autorka dokonała krótkiego, ogólnego wprowadzenia do polityki rybołówczej UE. Założenia metodologiczne znalazły się już

w 1 rozdziale pracy. Zawiera on: określenie tematyki badań, celu pracy, hipotez badawczych, metod i technik badawczych zastosowanych dla opracowania tematu oraz prezentację struktury pracy.

Rozdział 2 zawiera analizę ogólnych pojęć z zakresu funduszy strukturalnych, wspieranej przez nie polityki regionalnej UE oraz miejsca funduszy wspierających Wspólną Politykę Rybołówczą. W tej części pracy analizie poddano także przepisy pierwszego funduszu wspierającego unijną politykę rybołówstwa – IFOR na lata 1994-1999, który stanowił podstawę funduszy pomocowych przyjmowanych w tym zakresie w kolejnych perspektywach finansowych.

W kolejnym rozdziale (3) poddano analizie ogólne założenia Wspólnej Polityki Rybołówczej UE – podstawy prawne, cele i zasady. Z uwagi na fakt, że wskazanym przedmiotem badań Autorki (s. 21) jest wsparcie finansowe nadrzędnego celu Wspólnej Polityki Rybołówczej UE – zrównoważonej eksploatacji żywych zasobów wodnych – dokonana analiza uwzględnia relacje pomiędzy WPRyb a ochroną środowiska morskiego.

Rozdział 4 pracy zawiera analizę unijnych regulacji z zakresu funduszy wspierających unijną politykę rybołówstwa wraz z oceną efektywności wdrażania tych funduszy. Szczególna uwaga Autorki poświęcona została przy tym finansowemu wsparciu zrównoważonej eksploatacji żywych zasobów morza, a także powiązanego z tym wsparcia akwakultury oraz horyzontalnych celów UE w zakresie polityki środowiska UE (blisko związanej z rybołówstwem i akwakulturą).

Ostatni rozdział pracy (5) poświęcony został analizie krajowych przepisów wdrażających unijne fundusze wspierające politykę rybołówstwa oraz ocenie ich efektywności.

Dysertację kończy „Zakończenie”, w którym zawarte zostały podsumowujące wnioski pracy, następnie „Bibliografia” oraz „Spis tabel” i „Spis rycin”.

Wewnętrzny podział pracy jest logiczny, jednak bardzo ramowy. W mojej ocenie na etapie przygotowywania pracy do druku Autorka powinna rozważyć bardziej szczegółowy podział wewnętrzny tekstu, co sprzyjałoby większej przejrzystości treści pod kątem przyszłych czytelników.

4.2. Merytoryczna ocena treści rozprawy doktorskiej

Jak wskazano w pracy (s. 16) – szczegółowa analiza problemu „zwiększenia efektywności przepisów prawa regulujących funkcjonowanie Wspólnej Polityki Rybołówczej” jest przedmiotem badań przedłożonej dysertacji. Autorka postawiła sobie za cel „dokonanie przeglądu literatury, a także orzecznictwa TSUE w zakresie unijnej polityki rybołówstwa i dokonanie zestawienia płynących stąd wniosków z wnioskami z analizy, w szczególności dokumentów ewaluacyjnych z realizacji funduszy unijnych wspierających Wspólną Polityką Rybołówczą” (s. 18).

W kontekście tak wskazanego celu Autorka formułuje jako główną hipotezę pracy, iż „fundusze europejskie dla rybołówstwa w Polsce nie przyczyniają się do realizacji celów środowiskowych WPRyb UE”. Wyeksponowanie przypadku polskiego jest bardzo widoczne w pracy (poświęcono temu znaczącej jej części), jednak jako przedmiotowy zakres pracy w rozdziale metodologicznym wskazano ogólnie „obszar prawa UE dotyczący rybołówstwa” (s. 17, 18). Znacznie bliższy związek ze wskazanym obszarem badawczym mają hipotezy dodatkowe (s. 19).

W przedłożonej dysertacji należy docenić umiejętne łączenie interpretacji, dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości UE z analizą ewolucji rozwiązań prawnych. Co więcej – Autorka nie ogranicza się tylko do prostego przedstawienia regulacji, nie boi się dokonywać oceny skutków przyjmowanych rozwiązań.

Autorka sprawnie porusza się w zagadnieniach dotyczących wspólnej polityki rybołówczej UE, Jej oceny odnośnie efektywności przyjmowanych programów wydają się trafne i dobrze uargumentowane.

W przedłożonej dysertacji ujęto bardzo ciekawe rozważania w przedmiocie ochrony żywych zasobów mórz i oceanów (m.in. na s. 54) oraz krytycznej oceny stanowiska TSUE, który w swoim orzecznictwie, zdaniem Autorki, większą wagę przykładając do zapewnienia traktatowo gwarantowanej swobody przedsiębiorczości, niż do celów środowiskowych WPRyb UE.

Walorem pracy jest przyjęcie przez Autorkę podejścia, w którym nacisk położony został na ocenę efektywności przyjmowanych rozwiązań. Omawiane elementy WPRyb zilustrowane są bogatym orzecznictwem TSUE.

Z drugiej strony – w mojej ocenie – nie do końca prawidłowo zakwalifikowane zostały treści, omówione np. w pkt. oznaczonym jako 2.2 (podobnie, jak np. punkt

oznaczony jako 5.1) – „Podstawy prawne” – podczas gdy zawarte zostały tam nie treści, dot. analizy charakteru prawnego regulacji prawnych (wspomniane zostały tylko podstawy traktatowe tej polityki), ale głównie cele i zasady Wspólnej Polityki Rolnej, na tle której omawiane są następnie cele i zasady WPRyb (czego głównie dotyczą rozważania w punkcie oznaczonym jako 2.3 – co prawda tylko na gruncie prawa pochodnego UE, jak zauważa Autorka na s. 72). Podrozdział oznaczony jako 2.3 jest w mojej ocenie jednym z ciekawszych w recenzowanej dysertacji. Na uwagę zasługują np. rozważania nt. specyfiki polityki rybołówstwa UE w odniesieniu do wspólnej polityki rolnej UE, zwłaszcza w kontekście szerszej wspólnej polityki rolnej, zważywszy na częściowo wspólne zasady funkcjonowania (np. s. 70-71). Poza tym, jak słusznie zauważa Autorka, WPRyb UE „ma bliższe związki z polityką środowiskową UE, aniżeli z polityką rolną” (s. 73). „Wszelkie działania legislacyjne podejmowane w ramach tej polityki powinny więc zmierzać do zrównoważenia trzech czynników, w pierwszej kolejności środowiskowego, a następnie ekonomicznego oraz społecznego” (s. 73-74). Na uwagę zasługuje także dokonana w 2.3 dogłębna analiza niezmiernie ważnego problemu eliminacji odrzutów w rybołówstwie unijnym (analiza regulacji prawnych, z uwzględnieniem m.in. regulacji FAO – oraz wpływu na różnych płaszczyznach – środowiskowej, społecznej etc. Wagę tego problemu podkreśla m.in. fakt, że w skali światowej odrzuty stanowią ok. ¼ światowych połowów ryb i innych gatunków (s. 75). Autorka słusznie zauważa, że obowiązek wyładunku wszystkich złowionych ryb z jednej strony zmniejsza niepożądane zjawisko odrzutów, z drugiej zaś – wiąże się z zagadnieniem ochrony i ustanowienia minimalnego rozmiaru odniesienia do celów ochrony (s. 77). W tej części pracy przeanalizowane zostały także kompetencje instytucji i organów UE w zakresie kształtowania WPRyb oraz procedury przyjmowania unijnych aktów prawnych w tym zakresie – w mojej ocenie dla czytelności wyводу wskazanym byłoby oddzielenie tej części do odrębnego podrozdziału (s. 84 i nast.).

W przedłożonej dysertacji brak wyraźnie wskazanego czasokresu pracy – w konsekwencji w niektórych rozdziałach znajdujemy *de facto* analizę zasad obowiązujących, jednak z elementami historycznymi.

Niewątpliwą zaletą pracy jest z kolei konsekwentna analiza reform WPRyb UE oraz będące pochodną poczynionych analiz – zasadne wyeksponowanie związku WPRyb z ochroną środowiska (s. 93 i nast.).

Ciekawą częścią pracy są rozważania dotyczące zasad finansowania WPRyb. Ze sposobu prowadzenia wyводу można dojść do wniosku, że Autorka przyjęła tu

założenie prześledzenia ewolucji rozwiązań w tym zakresie. W związku z tym w mojej ocenie nie do końca zrozumiałym jest umieszczenie analizy części funduszy w punkcie oznaczonym jako 1.4 – bardziej czytelnym moim zdaniem byłoby kompleksowe omówienie wszystkich elementów w jednym miejscu pracy (rozdz. 4). Ponadto szczególnie w rozdz. 4 widoczna jest skłonność Autorki do wychodzenia od omówienia aktualnych rozwiązań, a następnie przechodzenie do uwag retrospektywnych (wydaje się, że dla przyszłego czytelnika bardziej przejrzyste byłoby przyjęcie metody odwrotnej – co sugerowałabym rozważyć na etapie przygotowania pracy do druku). Należy zauważyć jednak, że niewątpliwą zaletą pracy jest dokładne omówienie obszarów i zasad wsparcia w poszczególnych okresach finansowania. Walorem pracy są także liczne tabele ilustrujące omawiane zagadnienia, dzięki czemu praca jest bardziej przejrzysta i czytelna.

Autorka zawarła w pracy ciekawe uwagi podsumowujące wdrażanie funduszy strukturalnych WPRyb UE, jednak niezrozumiałym jest oparcie poczynionych analiz (dokonywanych w roku 2019) na tak archiwalnych danych – z roku 2004 (od s. 135). Celowym byłoby uwzględnienie danych jak najbardziej aktualnych (dane z roku 2004 mogą posłużyć ewentualnie jako odniesienie śródkresowe). Plusem jest jednak zestawienie wniosków z różnych źródeł – zarówno z raportów ewaluacyjnych, jak i raportów Trybunału Obrachunkowego.

Zaletą pracy są często prezentowane wnioski własne Autorki, będące wynikiem zarówno analiz teoretycznych, jak i doświadczenia z praktyki zawodowej (np. s. 170).

W rozdziale 5 pracy wyraźna część wywodu poświęcona została polityce regionalnej i zasadom jej finansowania z funduszy strukturalnych, co stosownie do wskazanego w pracy zakresu przedmiotowego nie jest założonym celem pracy i wykracza poza jej zakres przedmiotowy. Tym bardziej, że sama Autorka podkreśla, iż „biorąc pod uwagę uproszczenie polityki regionalnej [...] z grona funduszy strukturalnych zostały wyłączone fundusz formy (EFROW) oraz fundusz rybacki (EFR)” (s. 176). Jak wskazano wcześniej w niniejszej recenzji, podział treści w niniejszej pracy jest bardzo ramowy i ten brak szczegółowości skutkuje m.in. pewną dowolnością poruszania wątków w bardzo szerokich tematycznie podrozdziałach pracy. Skutkuje to m.in. występującym czasem (m.in. w rozdz. 5) brakiem czytelności wywodu Autorki – często wraca ona do wątków już poruszanych wcześniej (nie ma czytelnego układu chronologicznego). Wyraźnie widoczna jest duża wiedza Autorki, która wymaga lekkiego uporządkowania, stąd moja sugestia przeredagowania tej części pracy przed jej potencjalną publikacją – np. podrozdział 5.1

 7

„Ramy prawne” zawiera nieprecyzyjnie wyróżnioną treść, a poruszane zagadnienia ściśle wiążą się z wywodem kontynuowanym w 5.2 i dalej.

5. Ocena strony formalnej rozprawy doktorskiej

Rozprawa została napisana poprawnym językiem prawniczym, co zasługuje na pochwałę w kontekście trudnej tematyki, jaką wybrała Autorka. Dobrze opanowała technikę pisania, zarówno język, jak i styl pisania jest prawidłowy. Doktorantka prezentuje przejrzysty sposób formułowania myśli.

W pracy zdarzają się jednak techniczne potknięcia- np. począwszy od punktu 1.4 pracy wszystkie kolejne numery stron w spisie treści są niezgodne ze stanem rzeczywistym w tekście pracy; w spisie treści pominięto też podrozdziały do Rozdziału 1, podczas gdy w tekście zasadniczym są uwzględnione; w tekście pracy pozostały nieusunięte ślady trybu „śledzenia wprowadzanych zmian” – np. s. 153, s.194; numeracja podrozdziałów jest myląca dla czytelnika i odbiega od powszechnie przyjętego modelu, iż w rozdziale 2 mamy podrozdziały 2.1, 2.2 etc, w rozdziale 3 – 3.1, 3.2 itd– tymczasem w przedłożonej dysertacji w rozdziale 2 mamy podrozdziały: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, w rozdziale 3 – podrozdziały 2.1, 2.2, 2.3 i 2.4, a w rozdziale 4 – podrozdziały 3.1, 3.2, 3.3 i 3.4. Prawidłowa numeracja jest tylko w rozdziale 5. Należy też zwrócić uwagę, że wskazane w pracy brzmienie tematu w języku angielskim – „The Structural Funds as an Example of the European Union Common Fisheries Policy” nie do końca jednak jest zbieżne (co do istoty) ze sformułowaniem w języku polskim - „Wspólna Polityka Rybołówstwa Unii Europejskiej na przykładzie funduszy strukturalnych”.

Należy też zauważyć, że w pracy naukowej (w przeciwieństwie do np. artykułów prasowych) wskazanym jest unikanie posługiwania się zwrotami w rodzaju „w roku bieżącym” (zamiast wskazania konkretnej daty rocznej) (np. s. 134) ze względu na dłuższą aktualność (i przejrzystość) tekstu naukowego – sugerowałabym korektę na etapie przygotowania tekstu dysertacji do druku.

Lektura tekstu rozprawy prowadzi jednak do wniosku, że wspomnianych niedociągnięć nie należy raczej uznać za braki warsztatowe, tylko konsekwencję niedostatecznej korekty pracy. Jestem przekonana, że zostaną one poprawione w trakcie przygotowywania pracy do druku. Występujące potknięcia w mojej ocenie nie mają wpływu ani na treść rozprawy, ani na sposób rozumienia istoty wywodu naukowego.

8

Rozprawa zawiera wszystkie konieczne elementy formalne, szczegółową bibliografię, zawierającą m.in. dostępną literaturę, wykaz aktów prawa UE oraz wykaz aktów prawa polskiego (na marginesie należy zauważyć, iż obie te kategorie, zawierające obszerne wykazy aktów nie zostały uporządkowane według powszechnie przyjętych kryteriów hierarchicznych, co ułatwiłoby czytelnikowi orientację w temacie). Kolejną ujętą w bibliografii kategorią są raporty, komunikaty, uchwały organów krajowych i sprawozdania – w mojej ocenie bardziej czytelne byłoby tutaj bardziej szczegółowe uporządkowanie wskazanych pozycji (przy niektórych dane bibliograficzne są niepełne, np. poz. 23 - „Plan Dostosowania Nakładu Połowowego, styczeń 2009r.”) oraz wykaz wykorzystanych stron internetowych. Dodatkowym ułatwieniem dla lektury pracy jest spis wykorzystanych w pracy tabel oraz rycin.

Zarówno zgromadzona literatura, jak i akty prawne zostały prawidłowo wykorzystane w pracy.

6. Konkluzje oceny rozprawy doktorskiej

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej nt. „*Wspólna Polityka Rybołówstwa Unii Europejskiej na przykładzie funduszy strukturalnych*”, napisanej pod kierunkiem Pana dr hab. Waldemara Gontarskiego, prof. EWSPiA (promotora) stwierdzam, że rozprawa ta stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim, określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), a tym samym może stanowić podstawę do nadania stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

Wobec powyższego rekomenduję Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie dopuszczenie Pani mgr Marty Rabczyńskiej-Kapcińskiej do dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Anna Doliwa-Klepcka